

Too little, too late?

GERT VERMEULEN^a

Panopticon, 33 (1), 1-2
© 2012 MAKLU | ISSN 0771-1409 | JAN. 2012

^a Hoogleraar, Vakgroep Strafrecht en Criminologie, Universiteit Gent
(corresp.: gert.vermeulen@ugent.be)

De jongste twee jaar vielen vele maskers af. Zoals wereldwijd, zou de Katholieke Kerk ook in België decennialang seksueel misbruik van kinderen hebben geminimaliseerd of toegedekt.

Voor velen is de reactie van de Belgische bisschoppen er vooral een gebreken van wereldvreemde ‘verhevenheid’ boven de normale gerechtelijke afhandeling om, door het instellen van interne kerkelijke commissies zoals de Commissie Adriaenssens, en een onwil om met justitie mee te werken, zowel voor het instellen van deze Commissie als na het falen ervan. De inbeslagneming door het gerecht van de dossiers van de Commissie werd aanvankelijk zo voorgesteld alsof justitie daarmee de slachtoffers die zich bij de Commissie hadden gemeld, onrecht aandeed. Justitie als boeman, de Commissie – vermeende belangenbehartiger van de slachtoffers – als slachtoffer, zo leek het wel. De bisschoppen putten ook alle rechtsmiddelen uit om de huiszoekingen in de kathedraal en het aartsbisschoppelijk paleis nietig te laten verklaren.

Sinds vandaag is er eindelijk een eerste positief signaal. Na maandenlang onderhandelen is met de oprichting van een onafhankelijke arbitragecommissie die schadevergoedingen aan misbruikslachtoffers zal toekennen, opvolging gegeven aan de wellicht belangrijkste aanbeveling van de parlementaire Bijzondere Commissie ‘betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk’. Door het instemmen – onder druk weliswaar van de omstandigheden en de politiek – met een transparant parajustitieel (niet intern-kerkelijk) slachtoffervergoedingsmechanisme aanvaardt de Kerk eindelijk haar morele institutionele verantwoordelijkheid voor het seksueel misbruik. Aan slachtoffers die zich melden, ook van feiten die justitieel verjaard zijn, kunnen zonder veel poespas en discussie (de bewijslast is minimaal) en behoudens in zeer uitzonderlijke gevallen (waarin het bedrag nog hoger kan zijn) volgens transparante en objectiveerbare criteria (die de aard, duur en impact van het seksueel misbruik reflecteren) schadevergoedingen worden toegekend tot 2.500, 5.000, 10.000 of 25.000 euro. Meldingen kunnen worden gedaan tot eind oktober 2012, en beslissingen van de arbitragecommissie volgen binnen de zes maanden na indiening van een dossier. Naast de mogelijkheid van eventuele regelingen ‘in der minne’ en los ook van de uitkomst van de lopende gerechtelijke onderzoeken, is met het Kerkelijk engagement om de vastgestelde vergoedingen te betalen op zich eindelijk een stap gezet. Het is afwachten wat het ‘succes’ van de arbitrage wordt.

Wetenschappelijk gezien laat zich intussen de behoefte voelen aan fenomenologische kadering, zowel wat dader- als slachtofferschap betreft, en aan kritische duiding i.v.m.

de rol van en de benadering gekozen door de Commissie Adriaenssens. Vandaar dit themanummer.

Het eerste artikel brengt op erg systematische wijze een informatief waardevol en kritisch overzicht van het beschikbare Belgische onderzoek en empirisch materiaal inzake fenomeen en daderschap van seksueel misbruik in de Kerk, zoals dat ook aan de parlementaire Bijzondere Commissie werd ter beschikking gesteld. Het artikel brengt aan de oppervlakte wat er is. Niettegenstaande de beperkingen van het voorhanden zijnde cijfermateriaal, worden niettemin enkele duidelijke en relevante trends in kaart gebracht.

Het tweede artikel biedt – bij ontbreken van Belgische slachtofferdata – een verhelderend overzicht van de buitenlandse (vooral Angelsaksische en Amerikaanse) stand van de kennis over slachtofferschap van seksueel misbruik in de Kerk, zowel wat slachtofferkenmerken betreft, hun meldingsgedrag en de gevolgen van misbruik op diverse terreinen en niveaus. De relevantie hiervan voor de lezer is, ondanks dat niet met Belgische data wordt gewerkt, groot.

Het derde artikel houdt de benadering van de Commissie Adriaenssens kritisch tegen het licht. Aan dergelijk stuk, met scherppte en precisie geschreven, zonder ooit gratuit te zijn, had het Belgische debat dringend behoefte.

14 december 2011